

www.pwc.pl

Miasta na drodze do zrównoważonego rozwoju

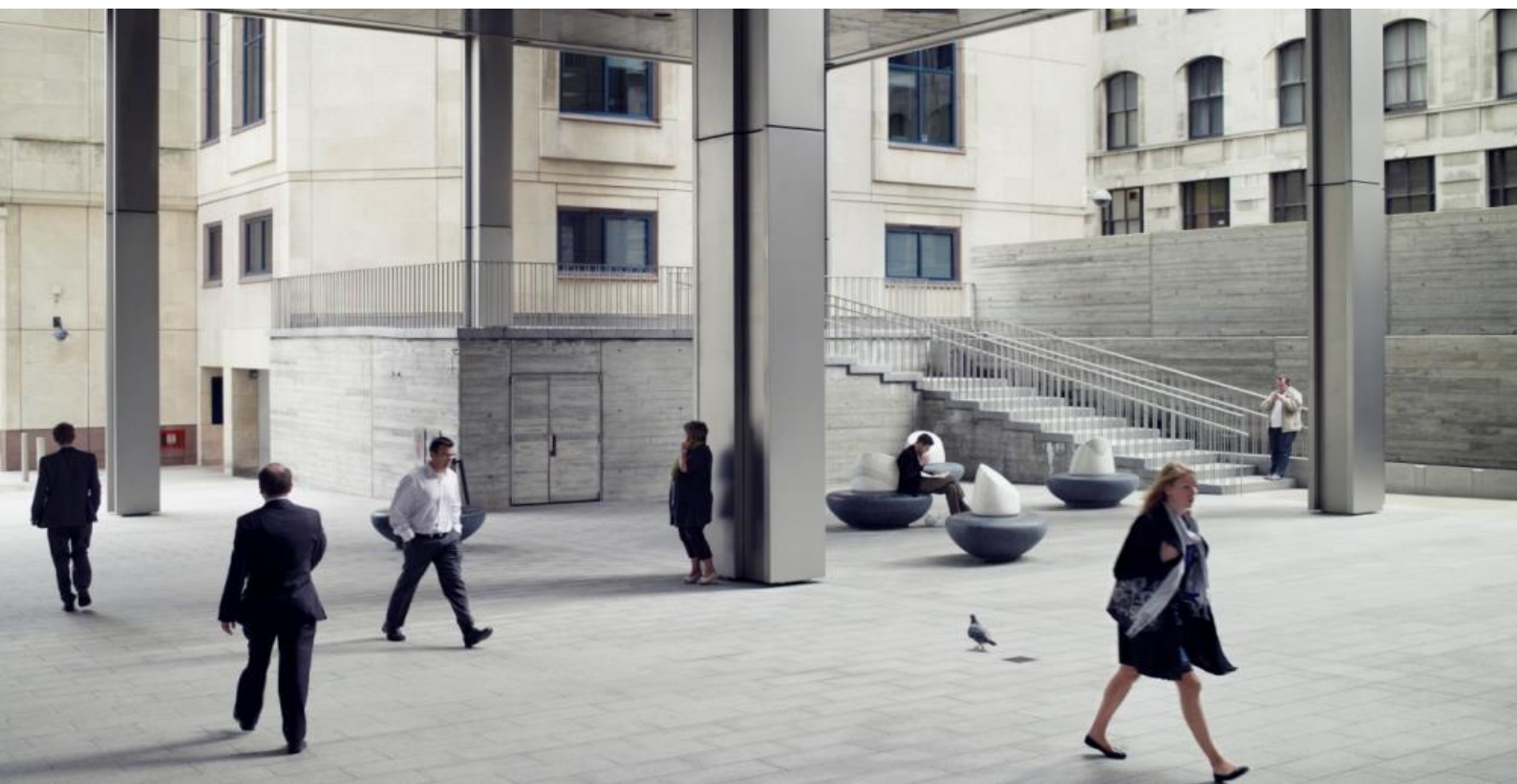
*Najlepsze praktyki polskich
miast nagrodzonych w
Konkursie „Miasto Szans-Miasto
Zrównoważonego Rozwoju”*

Polskie miasta na drodze do zrównoważonego rozwoju

Miasta pozwoliły ludziom awansować społecznie i ekonomicznie, umożliwiając jednocześnie rozwój różnorodnych idei, handlu, kultury czy nauki. Na co dzień stoją przed wieloma wyzwaniami i decyzjami, zwłaszcza w zakresie wyboru racjonalnego sposobu rozwoju. Takiego rozwoju, który da szansę na tworzenie nowych miejsc pracy i wzrost dobrobytu, przy jednoczesnej poprawie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych, zmniejszeniu zanieczyszczeń i skali ubóstwa. W tym kontekście miasta potrzebują strategicznego podejścia, które jasno nakreśli wizję rozwoju oraz konkretne cele.

Rekomendacje w tym zakresie publikowane są zarówno na poziomie Unii Europejskiej jak i krajowym. W Polsce Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w ramach projektu „Strategicznie dla Rozwoju” promuje strukturyzację podejścia do zarządzania regionami. W tym kontekście wiele mówi się o zrównoważonym rozwoju – idei, która od ponad 20 lat zyskuje na popularności i jest coraz skuteczniej wdrażana do strategii rozwoju miast i regionów. Popularna po szczycie klimatycznym w Rio de Janeiro w 1991 roku Agenda 21, (tj. dokument wskazujący podejście do wdrażania zrównoważonego rozwoju w życie lokalne) dała podstawy do dalszego zabiegania o taki rozwój miast i regionów, który zapewniłby zarówno dostęp do życia na godziwym poziomie dla mieszkańców, jak i minimalizowałby negatywne oddziaływanie na środowisko naturalne. Obecnie dyskusja ta przeniosła się na forum Unii Europejskiej. Karta Lipska (2007 r.), Deklaracja z Marsylii (2008), czy też najnowsza Deklaracja z Toledo (2010 r.) wyraźnie mówią, że kluczowe jest zarządzanie obszarami miejskimi w oparciu o strategię spójnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego osiągnięciu większej konkurencyjności gospodarczej, efektywności środowiskowej, spójności społecznej oraz wzmocnieniu postaw obywatelskich.

Dobre praktyki Konkursu „Miasto Szans – Miasto Zrównoważonego Rozwoju”

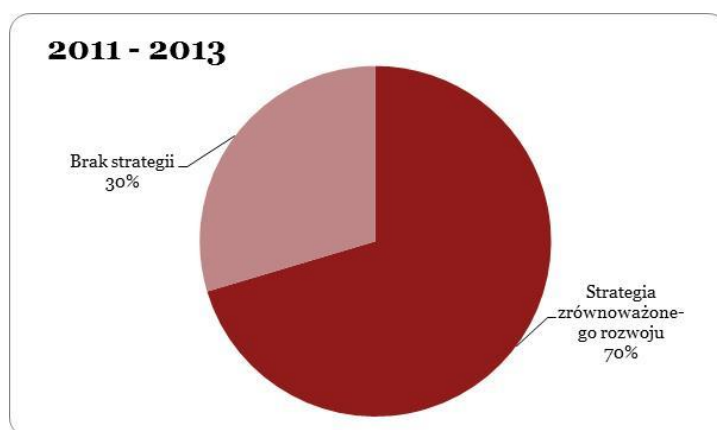
Analiza dobrych praktyk przedstawionych przez polskie miasta w ramach trzech edycji Konkursu „Miasto Szans – Miasto Zrównoważonego Rozwoju” organizowanego z inicjatywy firmy doradczej PwC oraz Tygodnika Newsweek Polska, pokazuje, że miasta w coraz większym stopniu inwestują w działania zmierzające do podniesienia jakości życia swoich mieszkańców i usprawnienia wielu wewnętrznych procesów. Kwestia zrównoważonego rozwoju jest ważną pozycją nie tylko na agendzie największych polskich miast - znaczna część dobrych praktyk zgłoszonych do wszystkich edycji konkursu pochodziła z mniejszych miast. Bliższa analiza pozwala zauważyć, że w większości są to projekty polegające na rozbudowie zaplecza technicznego (np. infrastruktury transportowej, składowisk odpadów, rewitalizacji nabrzeży). Projekty kształtowane są przede wszystkim przez władze miasta, w mniejszym stopniu przewidują one dialog z mieszkańcami, a tym samym potrzeby zgłaszane przez społeczności lokalne. „Pojawiają się jednak zwiastuny innowacyjnego podejścia do rozwoju miast, jakimi są projekty uwzględniające głos mieszkańców w planowaniu inwestycji, czy programy edukacyjne, które poprzez zmianę świadomości pomagają zwiększyć skalę i efektywność innych działań prowadzonych przez samorządy” – zauważa prof. Witold Orłowski, główny doradca ekonomiczny PwC.

Większość miast aplikujących do konkursu na przestrzeni trzech lat zadeklarowała, że posiada aktualną strategię zrównoważonego rozwoju uwzględniającą aspekty społeczne, środowiskowe i gospodarcze, która stanowi niezależny dokument lub też jest częścią ogólnej strategii rozwoju miasta.

Najczęstszymi zagadnieniami uwzględnianymi w strategiach zrównoważonego rozwoju miast są:

- Rozwój gospodarczy, w tym tworzenie miejsc pracy
- Tworzenie warunków dla nowych inwestycji gospodarczych
- Wzmocnienie kapitału intelektualnego miasta
- Wzrost jakości życia w mieście (stan środowiska naturalnego, poziom i jakość usług medycznych i pomocy społecznej, poziom bezpieczeństwa publicznego)
- Modernizacja i rozbudowa systemów infrastruktury technicznej miasta
- Rewitalizacja terenu
- Zwiększenie oferty rekreacyjno – wypoczynkowej oraz turystycznej atrakcyjności miasta

Rys. 1 Strategie zrównoważonego rozwoju w miastach, które aplikowały do konkursu w latach 2011-2013 r.

Opracowanie PwC

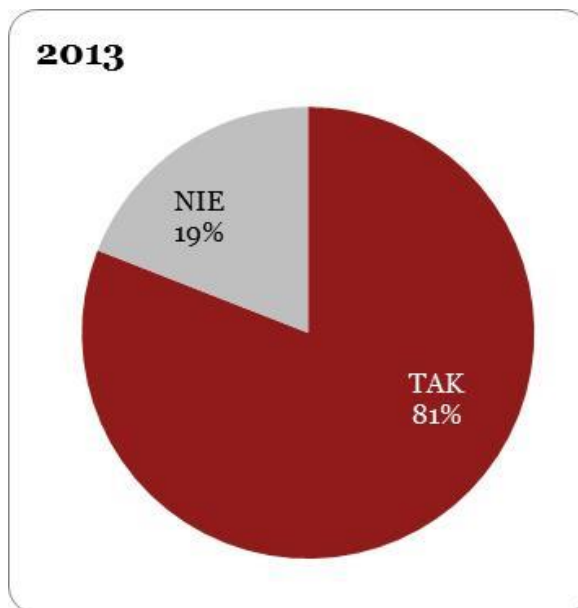
Wśród pozostałych tematów pojawiających się w planach miast w kontekście zrównoważonego rozwoju, warto zwrócić uwagę na kilka rzadziej uwzględnianych, ale istotnych kwestii, jak np. rozszerzanie oferty kulturalnej miasta, poprawa zagospodarowania i wykorzystanie przestrzeni miejskiej, poprawa klimatu akustycznego czy zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Ponadto, w ostatnich latach miasta coraz większą uwagę przywiązują do wdrażania rozwiązań w zakresie poprawy zarządzania zużyciem energii elektrycznej i cieplnej oraz ograniczania emisji gazów cieplarnianych, w tym także niskiej emisji. Aż 81% miast, które aplikowały do konkursu w 2013 roku wskazało, że w dokumentach strategicznych zostały zapisane cele i zadania w zakresie poprawy efektywności energetycznej.

Władze miast coraz ambitniej podchodzą do realizowania racjonalnej gospodarki energetycznej w budynkach publicznych. Ich plany miast obejmują:

- Zmniejszanie kosztów energii i obciążenia środowiska przez programowe działania
- Zwiększenie efektywności wykorzystania energii w budynkach miejskich
- Wdrożenie działań pilotowych w zakresie czystych źródeł energii
- Edukację w zakresie możliwości prowadzenia inwestycji poprawiających efektywność wykorzystania energii

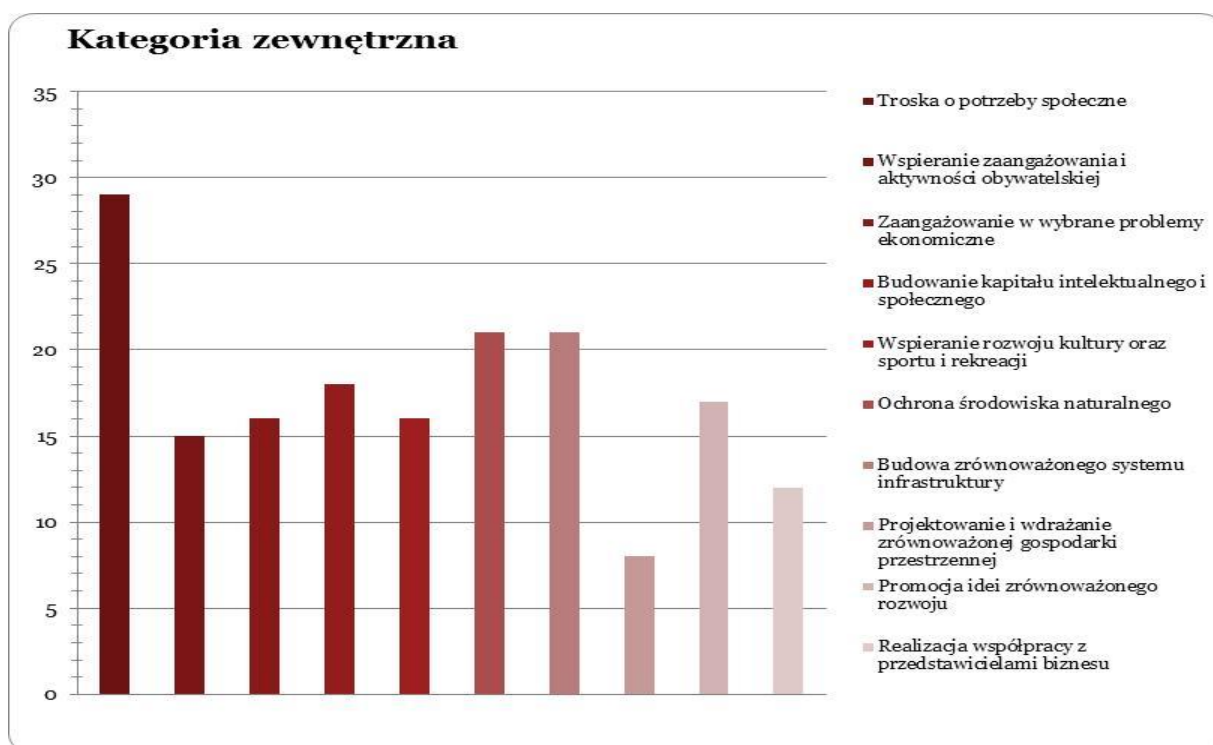
Rys. 2 Strategie w zakresie efektywności energetycznej wśród miast, które aplikowały do konkursu w 2013 r.

Opracowanie PwC

W ramach konkursu miasta opisują przedsięwzięcia realizowane przez Urząd Miejski, które wspierają rozwój miasta w jednym lub kilku zaproponowanych obszarach zrównoważonego rozwoju. Na podstawie poniższego wykresu możemy zobaczyć, z jaką częstotliwością we wszystkich trzech edycjach konkursu wybierano poszczególne obszary w kategoriach zewnętrznych.

Rys. 3 Kwestie w zakresie zrównoważonego rozwoju najczęściej identyfikowane przez miasta aplikujące do konkursu (2011-2013 r.)

Opracowanie PwC

Dobre praktyki I edycji Konkursu „Miasto Szans – Miasto Zrównoważonego Rozwoju” w 2011 roku

Miasto Poznań – zwycięzca I edycji Konkursu (2011 r.)

Ecodriving bezpiecznego Poznania

W 2009 roku zorganizowano pierwsze szkolenia dla mieszkańców Poznania z zakresu ecodrivingu. Eco driving to świadoma i umiejętna technika jazdy samochodem, która jest przyjazna dla środowiska, bezpieczna i ekonomiczna. Celem projektu „Eco Driving bezpiecznego Poznania” była zmiana przyzwyczajeń i zachowań poznańskich kierowców, zmniejszenie obciążenia środowiska w mieście, zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, poprawa komfortu akustycznego oraz ograniczenie agresji na drodze. Podczas trwania projektu mieszkańcy mogli poznać zalety ecodrivingu, opinie specjalistów, przyjrzeć się pojazdom ekologicznym. Powstała platforma e-learningowa „Ekopoznania.pl”. Na stronie można skorzystać z porad specjalistów, zadać pytania, obejrzeć film czy sprawdzić się w symulatorze ecodrivingu.

Efektem projektu było przeszkolenie 1000 mieszkańców Poznania. W trakcie testu nawyków średnie spalanie wyniosło 7,2 L/100 km, natomiast w teście korzyści wyniosło 5,8 L/100 km (poprawa średnio o 20%), zaobserwowano podczas szkoleń, że największa oszczędność paliwa podczas kursu wyniosła 4,8 L/100 km (poprawa o 38%).

1000 mieszkańców Poznania wzięło udział w szkoleniu

7,2 L/100 km wyniosło średnie spalanie, w teście korzyści wyniosło **5,8 L/100 km (poprawa o 20%)**

Miasto Bydgoszcz – wyróżnienie w I edycji konkursu (2011 r.) za innowacyjność stosowanych praktyk

Rewitalizacja Miejskich Przestrzeni Nadrzecznych

Zadaniem projektu REURIS (REvitalisation of Urban River Spaces) jest wypracowanie pakietu zasad rewitalizacji miejskich przestrzeni i nadrzecznych i ujęcie ich w podręcznik najlepszych praktyk. Podręcznik jest przewodnikiem dla miast europejskich, które podejmuje próby przywracania mieszkańcom terenów nadwodnych – wskazuje, jak powinien wyglądać wieloaspektowy, zrównoważony i efektywny proces rewitalizacji terenów towarzyszących ciekom wodnym. Realizacji zadania towarzyszyła inwestycja pilotażowa w postaci rewaloryzacji części parku (około 2,5 ha, teren rozpoczęcia – kwiecień 2011 r.) nad Starym Kanałem w Bydgoszczy, będącego bezpośrednim otoczeniem Starego Kanału Bydgoskiego. Dawniej park był miejscem spotkań mieszkańców Bydgoszczy oraz integracji lokalnej społeczności – po przebudowie Starego Kanału Bydgoskiego obszar ten stracił swe dawne znaczenie. W ramach projektu

powstała koncepcja programowo – przestrzenna określająca ramy zrównoważonego rozwoju terenu całego parku i jego powiązań z miastem. Przewiduje ona wprowadzenie wielu elementów służących wypoczynkowi i rekreacji dla dzieci i dorosłych, ścieżki edukacyjne obejmujące aspekty historyczne i przyrodnicze. Nowe elementy zostały tak zaprojektowane, aby chronić cenne przyrodniczo obszary parku.

Miasto Gdynia - wyróżnienie w I edycji Konkursu (2011 r.) za kompleksowe i konsekwentne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju

Centrum Aktywności Seniora

„Gdy nia przyjazna Seniorom” to przedsięwzięcie obejmujące szeroki zakres działań na rzecz najstarszych mieszkańców miasta. Instytucją koordynującą ten projekt było Centrum Aktywności Seniora, jednostka powołana przez Urząd Miasta. Głównym zadaniem Centrum jest koordynacja działań na rzecz wszechstronnej aktywizacji Seniorów. Prowadzone na szeroką skalę działania Centrum opóźniają skutki procesu starzenia się społeczeństwa. Urząd Miasta podejmuje ciągle nowe zadania, kształtując pozytywny wizerunek Seniora kreatywnego, otwartego na zmiany, pełnego optymizmu i radości życia. Ważnym elementem działalności na rzecz Seniorów jest edukacja w zakresie nowoczesnych technologii, w szczególności kursy komputerowe, w których do 2011 roku wzięło udział 1200 osób. Projekt odpowiada na potrzebę profilaktyki w zakresie przeciwdziałania skutkom starzenia się społeczeństwa. Dzięki aktywności rozwijanej na różnych polach Seniorzy zachowują dłużej sprawność i samodzielność. Jego innowacyjność wyraża się zarówno na skalę działań – obejmowało 10 000 osób, 20% wszystkich Seniorów w mieście, jak i ich zakresem – zaproponowano szeroką ofertę uwzględniając potrzeby i zainteresowania w zakresie aktywizacji. Program Centrum Aktywności Seniora opiera się na zrozumieniu potrzeb osób starszych, elastyczności i otwartości na nowatorskie inicjatywy wzmacniające ich aktywność.

Projekt obejmuje **10 000 osób** –
20% wszystkich Seniorów w mieście

W 2008 r. Centrum Aktywności Seniora, w uznaniu osiągnięć we wdrażaniu nowatorskich działań na rzecz osób starszych, otrzymało nagrodę Ministra Pracy i Polityki Społecznej

Nad rozwojem oferty kierowanej do osób starszych, czuwa Gdynska Rada ds. Seniorów, gromadząca osoby wybrane przez organizacje pozarządowe i przedstawicieli Urzędu Miasta. W uznaniu osiągnięć we wdrażaniu nowatorskich działań na rzecz osób starszych Centrum otrzymało w 2008 r. nagrodę Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Miasto Słupsk - wyróżnienie w I edycji Konkursu (2011 r.) dla miasta poniżej 100 tys. mieszkańców, które podejmuje aktywne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju

Aktywizacja społeczna i lokalna mieszkańców

Projekt „Blżej Pracy – aktywizacja społeczna i lokalna mieszkańców miasta Słupska wy magających wsparcia w kształtowaniu umiejętności społecznych jest prowadzony od 2008 roku i jest największym projektem, jaki był prowadzony w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku. Celem Projektu jest aktywizacja mieszkańców miasta Słupska, objętych wsparciem Ośrodka, zagrożonych wykluczeniem społecznym, bądź już wykluczonych lub dyskryminowanych na rynku pracy. Wszystkie działania w projekcie związane są z walką z marginalizacją społeczną i ubóstwem. W 2010 roku udział w Projekcie wzięło 215 osób. 115 z nich realizowało działania w projekcie na zasadzie kontraktu socjalnego (zapewnienie dostępu do edukacji i kształcenia) mającym na celu określenie sposobu współdziałania w rozwiązaniu problemów osoby znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, umożliwienie aktywizacji społeczno – zawodowej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Natomiast pozostałe osoby uczestniczyły w 3 Programach Aktywności Lokalnej oraz 2 Programach Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych. Programy te są szeregiem działań zmierzających do zaktywizowania społeczności, która zamieszkuje wspólny obszar bądź łączy ich wspólny problem. Skutkiem podejmowanych działań jest zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia tym osobom poprzez zwiększenie lub wykształcenie nowych kompetencji zawodowych i społecznych. W ramach projektu, poza działaniami typowymi, stworzono warunki korzystnej komunikacji społecznej ułatwiającej ludziom ubogim wyjście z ukrycia, z marginesu, korzystanie z informacji oraz szeroki udział w życiu społecznym. Istotnym elementem projektu były szkolenia zawodowe m.in. ABC przedsiębiorczości, ochrona osób i mienia, profesjonalny sprzedawca z obsługą kas fiskalnych, bukieciarstwo, księgowość, kucharz małej gastronomii, barman – kelner, opieka nad osobami starszymi. W ramach projektu finansowane były również badania specjalistyczne i profilaktyczne w kierunku zdolności do podjęcia pracy. W ramach projektu pozyskano i dostosowano pomieszczenia przy ulicy Lelewela, Przemysłowej i Raszyńskiej, w których realizowane są działania i odbywają się zajęcia, spotkania i warsztaty.

W 2010 roku udział w projekcie wzięło udział **215** osób

115 osób realizowało działania w projekcie na zasadzie kontraktu socjalnego

Miasto Rzeszów - uczestnik I edycji Konkursu (2011 r.)

System zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Rzeszów jest jednym z pierwszych miast w Polsce, które w sposób systemowy podeszło do problemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEiE). System zbiórki w ramach programu „Elektrośmieci? Przynies z mieszkania do punktu zbierania” zaczął funkcjonować w 2007 roku. Dzięki tej akcji Miasto Rzeszów otrzymało I miejsce w konkursie Przeglądu Komunalnego o Puchar Recyklingu oraz wyróżnienie w konkursie Panteon Polskiej Ekologii. Wprowadzenie programu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego dało szansę na zbliżenie się do osiągnięcia celów strategicznych w dziedzinie ekologii. Mieszkańcy Rzeszowa mogą pozbyć się nieodpłatnie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przynosząc go do wyznaczonych miejsc na terenie miasta. Wprowadzenie systemu poprzedzone było przygotowaniem, w które zostały zaangażowane firmy zajmujące się usługami z zakresu gospodarki odpadami, spółdzielnie mieszkaniowe z terenu miasta, podległe służby komunalne i rzeszowskie szkoły. Głównym powodem zorganizowania systematycznej zbiórki elektrośmieci była świadomość wysokiej szkodliwości źle składowanego sprzętu elektronicznego dla najbliższego otoczenia, przekonanie władz Miasta, że nieodpowiednie postępowanie z elektrośmieciami w skrajnych przypadkach może spowodować zatrucie ludzi i zwierząt substancjami trującymi zawartymi w zużytym sprzęcie. Dzięki uruchomieniu programu w znacznym stopniu podniesiono świadomość miejscowej społeczności na temat szkodliwości „elektrośmieci” oraz właściwego postępowania z nimi. Świadczą o tym wzrastające z roku na rok liczby zebranych niebezpiecznych odpadów.

22 000 kg - zebrano w 2007 roku
niebezpiecznych odpadów

W 2008 roku – **52 000 kg**
W 2009 roku – **64 000 kg**
W 2010 roku – **14 000 kg**

Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, na gminy nałożony został szereg nowych obowiązków związanych z zorganizowaniem systemu odbioru i gospodarowania odpadami komunalnymi. Odpowiednie ukształtowanie modelu gospodarki odpadami w gminie jest skomplikowanym i wieloaspektowym zadaniem, a jego prawidłowa realizacja ma duże znaczenie dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy. Rozwiązania przyjęte przez gminę muszą przede wszystkim gwarantować efektywny odbiór i gospodarowanie odpadami, zapewniać wystarczające zaplecze techniczne oraz równowagę finansową całego systemu. By to osiągnąć, należy brać pod uwagę wiele czynników, m.in. charakter danej gminy, specyfikę regionu, w którym się znajduje jak również stan lokalnego rynku usług odbioru i gospodarowania odpadami. Równie istotne są także potrzeby i oczekiwania samych mieszkańców gminy. Przy wdrażaniu nowego systemu najtrudniejszym zadaniem może okazać się odpowiednie poinformowanie mieszkańców gminy o zasadach funkcjonowania nowego systemu oraz przekonanie ich do rozwiązań proponowanych przez gminę. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia polskich gmin, uwzględnienie w wszystkich tych czynników stanowi duże wyzwanie dla polskich samorządowców.

Jakub Kozłowski, konsultant w dziale doradztwa prawno-podatkowego, PwC

Dobre praktyki II edycji Konkursu „Miasto Szans – Miasto Zrównoważonego Rozwoju” w 2012 roku

Miasto Sopot - zwycięzca II edycji Konkursu (2012 r.)

Zagospodarowanie Centrum Sopotu

„Sopot bezpiecznym miastem uzdrowiskowym o wysokim standardzie usług turystycznych, rekreacyjnych i kongresowych” – taką misją Miasto Sopot zapoczątkowało działania związane z przebudową kluczowej części miasta. Miasto Sopot podjęło się nowatorskich na skalę ogólnopolską rozwiązań w zakresie organizacji i realizacji inwestycji. Ideą projektu było uzyskanie przebudowanej i spójnej architektonicznie przestrzeni miejskiej, zgodnie ze strategią i misją miasta. Misją tą, wy musiała podjęcie konkretnych działań do jej realizacji. Uznano, że aby zachęcić turystów do powrotu, albo zatrzymać ich dłużej w mieście, należy zwiększyć walory uzdrowiskowe Sopotu oraz rozszerzyć ofertę dla odwiedzających miasto. Uznano, że w tym celu konieczne jest poczynienie inwestycji w centrum Sopotu – w miejscu koncentrującym ruch turystyczny. U podstaw idei projektu leżało założenie, że w zamian za korzyści bezpośrednie obejmujące infrastrukturę miejską, pośrednie korzyści ekonomiczne, jak i niezmiernie istotne z punktu widzenia mieszkańców korzyści społeczne, Sopot przekaze grunty do wykorzystania w celach komercyjnych. W ramach przedsięwzięcia powstał wielofunkcyjny kompleks budynków o łącznej powierzchni 52 tys. m², obejmujący budowę Do mu Zdrojowego, gdzie siedzibę ma Państwowa Galeria Sztuki, Pijalnia Wód, Informacja Turystyczna oraz Sheraton Sopot Hotel, Conference Centre & Spa, Centrum Handlowo-Usługowe z zespołem sal kinowych oraz z parkingiem. Projekt ten został zaplanowany, jako działania wspierające zrównoważony rozwój miasta w szerokim spektrum, jednym z celów realizacji inwestycji była aktywizacja gospodarcza miejscowej ludności, osiągnięta poprzez działania poczynione w ramach inwestycji na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy. Projekt wygenerował 400 nowych miejsc pracy. W związku z realizacją projektu powstały również inne obiekty, będące inicjatywą prywatną. Przykładem takiego obiektu jest niewielki hotel posiadający 22 pokoje gościnne. Wszystkie te elementy przyczyniają się do ugruntowania wizerunku miasta Sopotu jako modnego kurortu, posiadającego zaplecze turystyczne najwyższej klasy.

Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej ma kłaść nacisk w szczególności na działania realizowane bliżej bywateli (ok. 60% środków trafi do Regionalnych Programów Operacyjnych). Jednakże w warunki stawiane przed projektami będą znacznie bardziej wymagające, a wśród nich znajdują się m. in. bardzo wyraźne osadzenie planów inwestycyjnych w lokalnych strategiach rozwojowych (warunek konieczny), uwzględnienie poprawy efektywności energetycznej, wsparcie sektora MŚP czy realizacja pozostałych celów strategicznych zapisanych w Strategii UE - Europa 2020 oraz w projektach rozporządzeń. Szczególnie istotne będzie podejmowanie inicjatyw zintegrowanych tzn. łączących działania w różnych obszarach w celu uzyskania dodatkowego pozytywnego efektu rozwojowego. Oznacza to konieczność bardzo rzetelnego przygotowania inwestycji, a tam gdzie jest to uzasadnione nawiązanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego.

Katarzyna Działamara-Rzucidło, dyrektor w zespole ds. sektora publicznego PwC

Bielsko - Biala – wyróżnienie w II edycji Konkursu (2012 r.) za skutecznie zarządzanie

Wspieranie rozwoju kultury oraz sportu i rekreacji

Przedmiotem projektu była budowa hali wielofunkcyjnej – sportowo, widowiskowo, wystawienniczej w Bielsku Białej w pobliżu terenów rekreacyjnych Dębowca i Szyndzielni. Projekt obejmował budowę hali przystosowanej do organizowania imprez sportowych, kulturalnych i wystawienniczych, zagospodarowano również teren wokół hali, z elementami małej architektury i zielenią, budowę ciągów komunikacyjnych dla pieszych i pojazdów oraz infrastruktury parkingowej, sieci i przyłącza. Przedsięwzięcie wychodzi naprzeciw potrzebom społecznym, jednocześnie dając dużą elastyczność podczas organizacji różnorodnych wydarzeń. Brak infrastruktury służącej organizowaniu dużych imprez kulturalnych, sportowych o ponadlokalnym znaczeniu, był problemem od lat podnoszonym przez społeczność lokalną i ograniczał możliwości rozwoju całego Subregionu Południowego. Realizacja przedsięwzięcia wychodzi naprzeciw postulatam od wielu lat stawianym przez przedstawicieli biznesu, którzy brak bazy wystawienniczej wskazywali, jako istotną barierę rozwoju. Dzięki wielości funkcji, hala służy mieszkańcom o różnych zainteresowaniach i jest obiektem tętniącym życiem. Stanowi idealną bazę wystawienniczą, w której wystawcy mogą upowszechnić swoje innowacyjne przedsięwzięcia.

Miasto Krosno - wyróżnienie w II edycji Konkursu (2012 r.) za budowanie kapitału społecznego

Krosno ponadregionalnym ośrodkiem lotniczym

Przedsięwzięcie polega na realizacji działań skupionych wokół idei rozwoju Krosna jako znaczącego ośrodka lotniczego. Działania te mają wpływ na rozwój wielu obszarów, zarówno w sferze infrastruktury, ekonomii, edukacji, jak i spraw społecznych. Podstawowym zadaniem jest budowa nowoczesnej infrastruktury krosnieńskiego lotniska – utwardzonej drogi startowej z drogami kołowania, płytami postojowymi dla samolotów oraz niezbędnej pomocy na wigacyjnej. Projekt zakłada również rozbudowę istniejącej wieży kontroli lotów, ogrodzenie terenu lotniska, budowę dróg patrolowych. Zmodernizowane lotnisko będzie służyć jako: baza dla prowadzenia na szeroką skalę certyfikowanych szkoleń pilotów, mechaników lotniczych i pracowników obsługi; zaplecze dla biznesu – przede wszystkim dla firm przemysłu lotniczego i około lotniczego, który prędko się rozwija w Krośnie i na Podkarpaciu; nowoczesne zaplecze dla amatorów sportów lotniczych; element służący poprawie dostępności komunikacyjnej Krosna i południowej części województwa podkarpackiego; miejsce organizacji pikników lotniczych, zawodów i imprez sportowo – kulturalnych. Krosno posiada 80-letnie tradycje lotnicze i ogromny potencjał w tej dziedzinie. Jest silnym ośrodkiem przemysłu lotniczego i największym w Polsce centrum produkcji samolotów ultralekkich. Miasto realizuje projekt „Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Krośnie”, w ramach którego budowane są laboratoria techniczne wyposażone w najnowocześniejszy sprzęt wykorzystywany m.in. w przemyśle lotniczym. Z laboratoriów korzystać będą uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, przede wszystkim kształcący się na nowo powstałych kierunkach – technik mechanik lotniczy i technik awionik. W działania miasta włączyła się także Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie, która na Wydziale Politechnicznym uruchomiła specjalności z zakresu pilotażu i mechaniki lotniczej. Lotnisko oraz tereny inwestycyjne stanowią impuls rozwojowy dla miasta, wpływają na przyciąganie inwestycji i tworzenie nowych miejsc pracy w nowoczesnych branżach, co wpływa na zmniejszenie bezrobocia.

Miasto Żory - wyróżnienie w II edycji Konkursu (2012 r.) za innowacyjne podejście do aktywizacji zawodowej

Zakład Aktywności Zawodowej

Żory to miasto nowoczesnego przemysłu z dynamicznie rozwijającą się sferą handlu i usług. To miejsce, gdzie nowoczesność przeplata się z bogatą tradycją, pozwalając na stworzenie optymalnej przestrzeni do rozwoju inwestycji. Żory chcą być miastem nowoczesnym, bezpiecznym, w którym dobrze się mieszka. Miastem, które dba o potrzeby swoich mieszkańców, otwartym na oczekiwania różnych grup społecznych. Wyrazem dbałości o potrzeby mieszkańców, szczególnie tych, którzy wymagają opieki i wsparcia na rynku pracy była realizacja przedsięwzięcia polegającego na utworzeniu Zakładu Aktywności Zawodowej. Instytucja powstała z myślą o niepełnosprawnych mieszkańcach Żor, dla których Zakład stanowił szansę na zdobycie zawodu i podjęcia pracy. Dzięki realizacji przedsięwzięcia zrewitalizowano i nadano nową funkcję niezagospodarowanej przestrzeni miejskiej. Intencją utworzenia Zakładu było połączenie możliwości zatrudnienia niepełnosprawnych pracowników przy jednoczesnym zapewnieniu im rehabilitacji, edukacji oraz możliwości doskonalenia zawodowego. Zakład Aktywności Zawodowej jest jedną z nielicznych możliwości podjęcia pracy przez osoby niepełnosprawne, zwłaszcza te, które nie miałyby szansy na zaistnienie na rynku pracy. Osoby niepełnosprawne mogą się w Zakładzie realizować i zdobywać nowe doświadczenia przydatne w pracy, jak i w społeczeństwie. Działalność gospodarcza Zakładu realizowana jest m.in. poprzez następujące pracownie:

- Pracownia gastronomiczna, która zajmuje się produkcją dań obiadowych, wy najmem sali bankietowej wraz z obsługą i organizacją imprez o kolicznościowych, świadczeniem usług w zakresie cateringu. W ramach tej pracowni w 2011 roku uruchomiono Bar Mleczny, który cieszy się ogromną popularnością.
- Pracownia ogrodniczo – stolarska, realizowane są działania w zakresie zagospodarowania terenów zielonych, sprzątnięcia i odśnieżania posesji, projektowania i wykonywania małej architektury ogrodniczej.
- Pracownia rehabilitacyjna świadcząca usługi m.in. dla niepełnosprawnych pracowników Zakładów, jak i klientów zewnętrznych.

Powstanie Zakładu Aktywności Zawodowej w Żorach przyczyniło się do utworzenia łącznie 73 miejsc pracy, co stanowi 0,9% wszystkich osób bezrobotnych w Żorach. Wśród 73 miejsc pracy, 54 miejsca stworzono dla osób niepełnosprawnych posiadających znaczny oraz umiarkowany stopień niepełnosprawności. Idea Zakładów Aktywności Zawodowej zakłada aktywizację osób niepełnosprawnych we wszystkich wymiarach: społecznym, zawodowym i rehabilitacyjnym. Obecna ilość pracowników sprawia, że żorski Zakład Aktywności Zawodowej jest jednym z największych ZAZ-ów w województwie śląskim, jak i w Polsce.

73 nowe miejsca pracy w tym 54 dla osób niepełnosprawnych posiadających znaczny oraz umiarkowany stopień niepełnosprawności

Dobre praktyki III edycji Konkursu „Miasto Szans – Miasto Zrównoważonego Rozwoju” w 2013 roku

Miasto Dąbrowa Górnicza – zwycięzca III edycji Konkursu (2013 r.)

Rozwój infrastruktury aktywnych form turystyki i rekreacji

Rozwój infrastruktury aktywnych form turystyki i rekreacji na terenie gmin Będzin, Siewierz, Sławków i Dąbrowa Górnicza – Centrum Sportów Letnich i Wodnych Pogoria predestynują do rozwoju rekreacji i turystyki w tych regionach. Do najważniejszych walorów regionu należy zaliczyć kompleks czterech zbiorników wodnych Pogoria, Pustynie Błędownską, bliskość Jury Krakowsko-Częstochowskiej, a także średniowieczne zamki w Będzinie, Sławkowie i Siewierzu. Efektem realizacji projektu jest ukończenie 30 nowych obiektów infrastruktury aktywnego wypoczynku, 8 przestarzałych poddano renowacjom, wytyczono 11,46 km tras rowerowych. Projekt przelożył się na aktywny udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalno – sportowych. Mając do dyspozycji nowe obiekty turystyczne i rekreacyjne Dąbrowianie chętniej z nich korzystają, biorą udział w akcjach organizowanych przez Urząd Miejski. Dąbrowa Górnicza jako lider projektu nie ma na celu rywalizowania z sąsiednimi gminami, a działania realizowane w ramach tego przedsięwzięcia wzmacniają współpracę między sąsiadami. Projekt pokazuje, że wspólne działanie może przynieść korzyści, a efekt synergii wzmacnia cały region, a nie tylko poszczególne gminy. Konkretna wizja Zagłębia Dąbrowskiego, którą wspólnie dzielą miasta partnerskie tego projektu pozwoliła na zbudowanie całościowego planu rozwoju regionu.

Inwestycje związane ze zrównoważonym rozwojem bywają kosztowne. Dlatego bardzo istotna jest finansowa strona realizowanych przedsięwzięć, zarówno w kontekście pozyskiwania środków na ich realizację, jak i odpowiedniego planowania wydatków inwestycyjnych. W tym zakresie niezmiernie interesującym zagadnieniem okazuje się sposób rozliczenia podatku VAT przez gminy. Jak wiadomo, jednostki samorządu terytorialnego wykonują czynności o różnorodnym charakterze, m.in. te związane z prowadzeniem przez nie działalności gospodarczej, które opodatkowane są podatkiem VAT. W zakresie, w jakim gmina wykorzystuje nabyte przez nią towary i usługi (np. w ramach realizacji inwestycji) do wykonywania takich czynności, przysługuje jej prawo do odliczenia podatku VAT zawartego w cenie ich nabycia. W praktyce oznacza to, że podatek ten faktycznie nie obciąża gminy (nie stanowi dla niej rzeczywistego kosztu). W konsekwencji, skorzystanie z prawa do odliczenia podatku VAT umożliwia gminie zmniejszenie faktycznych wydatków np. związanych z realizacją danej inwestycji. By zmaksymalizować korzyści wynikające z odliczenia VAT, istotne jest jednak przyjęcie określonego modelu realizacji i wykorzystania inwestycji, który umożliwi odliczenie podatku w jak najszerszym zakresie. Istotnym jest, że coraz więcej jednostek samorządu terytorialnego decyduje się na przeprowadzenie kompleksowej analizy ich dotychczasowej działalności pod kątem zidentyfikowania obszarów (np. przeprowadzonych inwestycji), w odniesieniu, do których przysługiwało im prawo do odliczenia podatku VAT, które nie zostało zrealizowane. Umożliwia im to uzyskanie zwrotu podatku naliczonego w przeszłości przy nabyciu towarów i usług przez gminę, co często stanowi dla nich istotne źródło finansowania nowych przedsięwzięć. Ostatnie lata pokazują, że świadomość podatkowa gmin w zakresie podatku VAT wzrasta, a jednostki samorządu terytorialnego odliczają VAT w coraz szerszym zakresie. W większości przypadków możliwe jest jednak jeszcze pełniejsze korzystanie z tego prawa, co czyni rozliczenie podatku VAT aktualnym i interesującym tematem dla większości gmin w Polsce.

Michał Zwyrtek, menedżer w dziale doradztwa prawno-podatkowego PwC

Miasto Częstochowa – wyróżnienie w III edycji Konkursu (2013 r.) za podejście ekologiczne

Zarządzanie energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej

Częstochowa od 2003 roku realizuje program „Zarządzanie energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej”. Monitorowane jest zużycie mediów energetycznych i wody we wszystkich jednostkach i spółkach miejskich (około 230 obiektów) oraz koszty ponoszone z tego tytułu. Corocznie dla 120 obiektów oświatowych sporządzane są indywidualne, szczegółowe raporty zawierające dane eksploatacyjne, techniczne i energetyczne. W ramach programu realizowane są w obiektach miejskich działania bezkosztowe zarządcze, mające na celu optymalizację zużycia mediów oraz ograniczenie kosztów. Dla potrzeb realizacji programu w 2010 roku stworzone zostało narzędzie informatyczne – System Monitoringu Mediów używany do gromadzenia danych z faktur za media oraz corocznego raportowania. Efektem realizacji programu jest znaczne ograniczenie zużycia energii i wody oraz promowanie racjonalnego korzystania z mediów. Miasto uzyskuje znaczne oszczędności z tytułu obniżenia kosztów zaopatrzenia w energię oraz wodę i odprowadzania ścieków w posiadanych obiektach. Zarządzanie energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej stanowi bardzo istotny obszar polityki energetycznej gminy, którego realizacja przynosi wymierne efekty w postaci ograniczenia zużycia mediów i redukcji kosztów z tego tytułu. W dłuższej perspektywie wpłynęło to również na poprawę komfortu korzystania z obiektów komunalnych. Prowadzony monitoring stanowi dobrą bazę do przygotowania przyszłych materiałów przetargowych, w celu efektywnego udziału samorządu – jako podmiotu na rozwijającym się wolnym rynku energii.

Zwiększenie zainteresowania władz miast kwestią zarządzania zużyciem energii elektrycznej i ciepłej w budynkach publicznych wynika z kilku bardzo ważnych czynników. Koszty energii stanowią istotną pozycję w kosztach utrzymania nieruchomości. Racjonalizacja zużycia energii może być prowadzona w oparciu o dogłębną analizę źródeł i skali zużycia energii. Praktyki nadesłane w ramach konkursu świadczą o tym, że również polskie miasta dostrzegły potencjał redukcji zużycia energii, a co za tym idzie zmniejszenia swojego negatywnego wpływu na środowisko. Do konania analizy zużycia pozwalają miastom przygotować plan działań w zakresie zmiany sprzedawcy energii elektrycznej, czy też termomodernizacji wybranych budynków. Wreszcie warto zauważyć, że 11 polskich miast przystąpiło do inicjatywy „Porozumienie burmistrzów”, w ramach, którego zobowiązują się do podjęcia działań w zakresie zrównoważonego zarządzania energią oraz do przekroczenia celu energetycznego Unii Europejskiej, jakim jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% do 2020 roku.

Wyzwaniem dla polskich miast jest dobre przygotowanie się do realizacji efektywnego gospodarowania energią, zarówno dokonania analizy, jak i opracowania strategicznego planu. Przykładów takiego podejścia w Polsce nie mamy zbyt wiele, ale wyraźnie widoczny jest trend wzrostu zainteresowania tą tematyką w naszym kraju.

Irena Pichola, dyrektor, lider zespołu ds. zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnego biznesu PwC

Miasto Łódź – wyróżnienie w III edycji Konkursu (2013 r.) za kompleksową rewitalizację

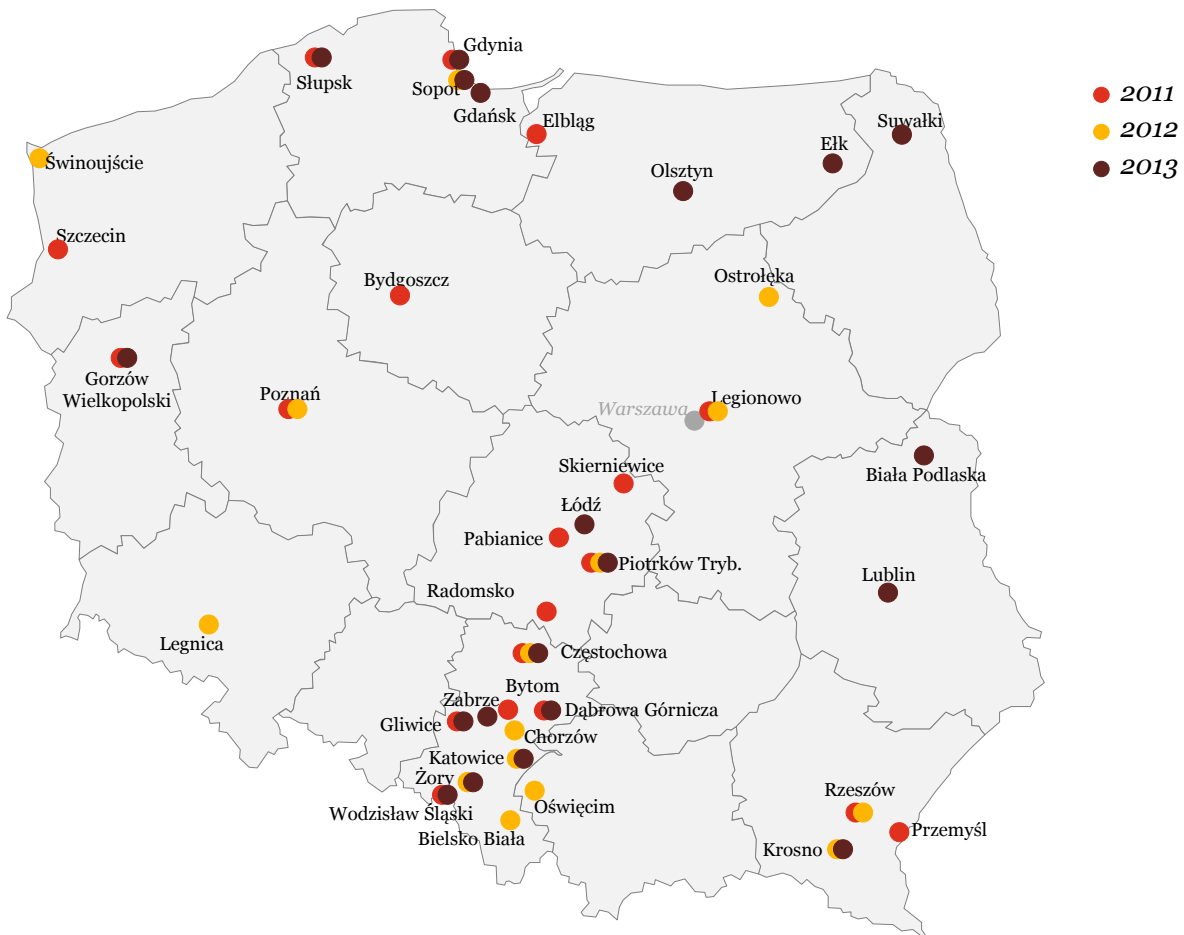
Rewitalizacja Księżego Młyna

Księży Młyn jest jednym z najbardziej charakterystycznych historycznych obszarów, na którym rozwijał się przemysł włókienniczy XIX wieku w Europie. W celu ochrony dziedzictwa poprzemysłowego w Łodzi podjęto decyzję o rewitalizacji zdegradowanej tkanki miejskiej na obszarze Księżego Młyna.

Program Rewitalizacji Księżego Młyna w Łodzi to zintegrowane podejście do zagadnienia ożywienia zdegradowanej historycznej tkanki miejskiej i nadania jej nowych funkcji społecznych, kulturalnych i ekonomicznych. Na terenie objętym programem rewitalizacji występują problemy charakterystyczne dla zdegradowanych obszarów. Przedsięwzięcie polega na kompleksowej modernizacji budynków mieszkalnych, przebudowie i remontach lokali wraz z przebudową infrastruktury, budowie sieci ciepłej oraz odtworzeniu historycznych elementów przestrzeni. Modernizacja krajobrazu kulturowego projektowana jest z zastosowaniem zasad ekohydrologii. W wyniku programu następuje przekształcenie powierzchni lokali mieszkalnych i pomieszczeń byłych komórek lokatorskich na działalność gospodarczą dla artystów i powstającej strefy kreatywnej. Działania społeczne prowadzone są w kilku obszarach, Klub Integracji Społecznej wspomaga osoby z problemami, w tym finansowymi, natomiast Klub Księżego Młyna będzie miejscem spotkań i wydarzeń rodzinnych.

Rys. 4 Miasta biorące udział w trzech edycjach Konkursu „Miasto Szans – Miasto Zrównoważonego Rozwoju”

Opracowanie PwC

Kontakt

Irena Pichola

Dyrektor w zespole ds. zrównoważonego rozwoju
i odpowiedzialnego biznesu

tel. +48 22 523 4587

e-mail: irena.pichola@pl.pwc.com

Katarzyna Działara – Rzucidło

Dyrektor w zespole ds. sektora publicznego

tel. +48 22 746 7143

e-mail: k.dzialara-rzucidlo@pl.pwc.com

Michał Zwyrtek

Menedżer w dziale doradztwa prawno-podatkowego

Tel. +48 32 604 0228

Email: michal.zwyrtek@pl.pwc.com
